

**CL. V. Ioannis Wamesii, I. C. Celeberrimi, In Academia
Lovaniensi Antecessoris Primarii, Responsorum Sive
Consiliorum De Iure Pontificio Tomus ...**

Wamesius, Johannes

[S.l.], 1643

De consuetudine. Consilium XIV.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98691](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98691)

gratia Apostolica, quæ per bullam erectionis Cathedralis Ecclesiæ Antverpiensis soli Episcopo de decem ex tunc primò vacatibus Canonicatibus facta est, tempore hujus permutationis consumpta fuerit; quia ex illo die decem canonicatus vacaverint, & hujus canonicatus vacatio ex dicta permutatione fuerit, ut proponitur, undecima; & sic jure dictæ reservationis ad solum Episcopum non pertinuerit, sed magis ad Capitulum ex antiquo (ut puto) jure. Ita ut consumpta hac Episcopi speciali reservatione, Capituli manus prius constricta, relaxata & dissoluta fuerint; idcirco merito hanc ex hac permutationis causa occurrentem permutationem admittere, & ex illa vacante Canonicatum D. Antonio conferre poterit. Sublata enim causâ impedimenti, necesse est impedimentum tolli, l. *Est contra Cod. De nupt. c. Post translationem De renunciat.*

Nec ad rem pertinet, quod hos decem primos vacantes canonicatus omnes Episcopus non contulerit. Nam satis est, quod conferre potuerit, & per illum steterit, quo minùs id fecerit, l. *In iure civili 161. de R. I. l. iure civili 24. de cond. & demonstr. Præsertim quia hæc reservatio non sit de decem, quos Episcopus voluerit aut elegerit, sed simpliciter de decem primis vacaturis. Ita ut ex limitata causa hujusmodi concessionis, illius quoque potestas fuerit limitata, l. *In agris de acquir. rer. dom. l. Cancellaverat de his que in test. delent. Mandati namque fines & gratiæ diligenter observandi sunt, c. Si clericus, c. Cui de non sacerdotali de præben. lib. 6. Ad constituendam enim hanc collationum decem primò vacaturorum canonicatum consumptionem, etiam quovis modo reservata beneficia, & ad quæ jus expectativæ alicujus gratiæ alicui competebat, non comprehenduntur: ob id, quod Papa per dictam bullam omnibus reservationibus & expectativis per prægnantissimas clausulas derogaverit, & quin derogare potuerit, dubitatio nulla est, d. c. *Cum in suis vers. in præben. c. Si postquam, c. Si is cui, c. Quodam De præben. lib. 6. Unde vacatio canonicatus, quem possedit D. Thomas Deterne, numerum facere debet, etiam si illum vi-gore coadjutorie acceptaverit M. Carolus Deterne, cum per dictas prædictæ bullæ reservationis prægnantissimas derogatorias clausulas, illi quoque coadjutorie, nondum effectum sortitæ, derogatum esse censeatur.***

Nullus itaque est juris, quod D. Guilielmus prætexit, ex hac consideratione defectus. Sed nec ex eo, quod à paucis hæc res sit expedita. † Nam cum Capitulum constituatur non ex absentibus, sed præsentibus & residentibus in loco Ecclesiæ, ita ut vel unus Capitulum, & Capituli potestatem retinere & conservare possit, l. *Sicut §. ult. ff. Quod cuiusque univers. nomine & c. gloss. in c. Gratium De postul. Prælat. & ibi Panor. n. 9. & 12. absentium nulla, sed præsentium dumtaxat haberi debet ratio. Nimis sane invidiosum est, quod ex ratione præteriti infelicitis hujus temporis ad jus D. Antonij infringendum, & suum stabilendum arripit D. Guilielmus: quasi quæ tempore tyrannidis, & in substracta obedientia tam Sedi Apostolicæ, quam Regiæ Majestati in civitate Antverpiensi acta sunt, infringari debeant, l. *Decernimus 16. c. De sacros. Eccles. Quip-**

pe hujusmodi obiectio continet apertissimam contradictionem adversus capitula reconciliationis & pacis civitati Antverpiensi ex nomine Regiæ Majestatis redditæ: per quam (præterquam quòd illo tempore acta, rata habeatur) perpetua quoque inducta est amnestia & obli-vio præteritorum, quæcumque etiam improbato more acta fuerint; pœ-nâ quoque rebellionis & infractæ pacis constitutâ adversus eos, qui vel obijcerent vel refricarent.

† Quæ dictæ reconciliationis & pacis indulgentia non minùs Clericis & Ecclesiasticis personis predeste debet, quàm laicis. Quod enim laicis sic vel simili modo conceditur, Clericis quoque communicatum censetur, c. *Maximum 1. q. 7. & ibi Gles. in v. dignitate, Panor. in c. Quia diligentia, sub fin. De election. latè Roland. a Valle cons. 63. Requisitionis n. 24. vol. 3.*

Neque his Canonicis, qui tunc, licet numero pauci, repræsentabant Capitulum, rectè obijci potest, quòd non, ut alij, in fugam quoque se conjecerint, sed apud & inter hæreticos permanserint. nam nulla est lex, nullus canon, qui ad fugiendum eos constrinxerit. * Unde est, quod Bartolus, in l. *Si ob iurpem n. 5. De condit. ob turp. caus. & ex Bartolo tradit Baldus, in l. 1. in fin. C. eod. tit. Thomas Grammat. Decis. 18. n. 10. quòd alleganti metum ex tyrannide non possit obijci, quòd à rebellante civitate vel tyranno non recesserit, fugiendo ad aliam civitatem: quia fugæ potestas sine periculo semper non est; & ut sit, nulla tamen est necessitas, l. *Sapientia De off. Præsid. Multa enim sunt, cur quis non fugiat. Unde est, quòd Baldus cons. 96. Proponitur sub fin. vol. 3. manentes inter rebelles sine cooperatione in rebellionem, dicat, quòd pro rebelibus accipi non debeant; & non activè, sed passivè rebelles reputentur. Quinimò his, qui hic subsisterunt salvâ fide, ad laudem refertur, etiam Ecclesiasticis personis, ex judicio quoque Divi Augustini, in Epistola ad Honoratum Episcopum, quæ est inter eius Epistolas 180: ad quam brevitas causa remittimus.**

His itaque, & alijs, quæ in sedula pro parte D. Antonij Capitulo exhibita continentur, existimo, optionem seu optationem D. Antonij progressum habere, & effectum obtinere debere: considerationibus quibuscumque, per D. Guilielmum propositis, non obstantibus.

De consuetudine.

S V M M A R I V M.

Statuendi potestas.

1. Appellari potest à conceptione & publicatione statutorum.
2. Statuti validitas dependet à statuentis potestate.
3. Statuta facere quis possit.
4. Canonici Collegiarum Ecclesiarum an statuere possint.
5. Approbati debet ab omnibus, quod omnes tangit.
6. Superiori obediendum quando sit.
7. Capellanorum officium.

CONSILIUM XIV.

C V M jure permillum sit cuicumque provocare & appellare à statuto, quod in speciale alicujus

alicuius odium vel gravamen fit, *Bart. in l. Omnes populi n. 53. de iust. & iur. in d. ut vult Panormit. in cap. Cum omnes. & ibi late Felm. De consuet.* huiusmodi statutum fit ipso iure nullum: † iusta & probabilis omnino est provocatio, quam Capellani Ecclesie S. Petri Lovanienſis à conceptione & publicatione statutorum, latiùs in ſecula appellationis ac libello appellatorio designatorum, interpoſuerunt. Quod ut demonſtretur ex iuris ratione, illud priùs, quod de anguſtia facultatis ſtatueri di plerique tradunt, hic proponemus; ut ex anguſtia & reſtrictiore poteſtate ſtatuta condendi gravaminis inferendi latiora ſpatia, & proclivior rem occaſionem comprobemus.

Et præſuppoſito, quòd Domini de Capitulo ſuperioritatem quandam in dictos Capellanos haberent, quod Appellantes per privilegia exemptionis & abdicationem iuriſdictionis Capituli, per teſtes etiam pro parte Appellatorum productos, minimè verum eſſe deduxerunt, ita ut ex hoc ſolo capite deficientis poteſtatis, nullitas & iniquitas huiusmodi ſtatutorum redargui poſſit, quia ſtatuti validitas dependet à ſtatuentis ſeu ſtatuentium poteſtate, & ſuperioritate, *Felm. in c. Eccleſia. S. Maria. in 11. quaſt. num. 96. De conſuet.* nibilo tamen magis in propoſito iuris firmitatem habens huiusmodi ſta ut a, * ob id, quòd frequenti opinionione receptum ſit, quòd, ut villarum, univerſitatum, ſeu communitarum Reſtoribus, ſuperioribus ſeu capitibus, atque etiam civitatum Magiſtratus, qui ſuperiori ſubſunt, non eſt permiſſum facere ſtatuta ſine privilegio vel approbatione ſpeciali Principis ſuperioris, *Bart. in d. l. Omnes populi n. 3. verſ. aut queri, Bald. in l. 1. Si quis ius agenti non obtemperat. in cap. Cum acceſſiſſent De conſuet. Bald. in tit. De pace Conſtantia §. hoc quod nos n. 21. & Conſil. 292. Verba paſtorum vol. 2.* ita nec Capitulis ſeu Collegijs, vel Epifcopo ſeu Archiepiſcopo, vel etiam Papæ immediate ſubjectis, quia debent ſtatuta accipere vel à proprio Epifcopo, vel à Papa: ſpecialiter enim eſt, quòd Capitulum Sede vacante ſtatueri poſſit, *Fred. de Senſu conſil. 16. Capitulum Eccleſie.*

De quo in propoſito minus dubitandum eſt, quòd per exhibitum Appellatorum conſtet, Capitulum ſancti Petri non tam dediſſe leges ſtatutarias quàm accepiſſe ex communi ordinatione omnium ſecundariarum Eccleſiarum: quæ velut propria ſtatuta, & à ſe ſed ſuis prædeceſſoribus edita, aſſerere nituntur Appellati; cùm evidentè demonſtratum ſit, id fieri non poſſe. Quòd evidentius deprehenditur ex teſtimonijs aliquot teſtium pro parte appellatorum productorum; qui Capellanos S. Petri eximunt ab illa neceſſitate patiendi correctionem Decani & Capituli, ex ſtatutis ſecundariarum Eccleſiarum, eorundem ſtatutorum poteſtatem in reliquo affirmantes.

Sed quoniam plerique ſtatueri poteſtatem permittunt Decano & Canonicis Collegiatarum, non Cathedralium Eccleſiarum, *Bald. in d. c. Cum omnes in prime. Gloſ. in c. 2. in v. ſtatutum De ve. b. ſignif. lib. 6.* alia ratione ſtatueri poteſtatem hic coangulaſtamus, ex communi iuris diſpoſitione, quæ non permittit novorum ſtatutorum editionem, aut veterum ampliationem vel reſtrictionem, niſi con-

ſentientibus omnibus, quos ſtatutis ligari ſtatuentes volunt. * Ab omnibus enim approbari debet, quod omnes tangit vel concernit, *c. Quod omnes & ibi Ioan. Andr. De reg. iur. lib. 6. omnibus, inquam, aut ſaltem maiore parte eorum, qui de Collegio ſunt, Gloſ. in d. c. quod omnes Bart. in l. Quod maior ff. Ad municip.* Cùm igitur Canonicorum exiguus ſit numerus, triplicato maior numerus Capellano- rum; non debet in eorum præiudicium valere à Canonicis, paucis numero exiſtentibus, factum ſtatutum, ut multis & elegantibus rationibus, in ſpecie huic noſtræ omnino ſimili, deducit & reſpondit Paul. Pariſius, *Conſil. 90. Circa primum dubium vol. 4. de ſtatuto Collegiatarum cujuldam Eccleſie adverſus portionarios & ſubportionarios ejuſdem Eccleſie:* quo ſtatuto ait conturbari pacem & quietem ſervientium; permittens, quòd unius contradicſio etiam poſſet impedire huiusmodi Canonice- rum ſtatuta adverſus veteres & conſuetas ejuſdem Eccleſie conſuetudines & obſervationes: ad cujus conſilium & reſponſum brevitatis ſtudio remittimus. Ut merito hic dici poſſit, Capellantis ad huiusmodi ſtatutorum confeſtionem minimè vocatis aut reſquiſitis, licere obedientiam iugum hac ex parte recuſare. * Superiori enim non eſt obediendum, quando officium & poteſtatem ſuam egreditur, *Gloſ. l. Non videntur 167 §. qui in ſu De reg. iur. Decum in caſu non abſimili conſ. 72. Viſcopunctum. 2.*

Nec ad rem facit, quòd Capellani vocem in Capitulo non habeant: inde enim conſtitui non po- teſt, quòd ad hæc ſtatuta ipſos concernentia vocari non debuerunt, quoniam verum eſt, quòd ad actus capitulares & negotia, ſolum Capitulum vel Canonicos concernentia, vocandi non ſint, qui vo- cem in Capitulo non habent, cùm ſuper illis ſolum Capitulum ſtatueri poſſit. * Sed hæc ſtatuta, de quibus nunc agitur, hos fines excedunt, quia conti- nent actum concernentem etiam ipſos Capellanos; & magis Capellanos, quàm Canonicos, *Steph. Ber- trand. conſ. 118. Super caſu n. 8. vol. 6.* ex eo quòd Capellani præter ſolitum arctius obſtringantur ad chori viſitationem; ad quam ex prima eorum fun- datione & antiquis ſtatutis ſic non obligabantur, repugnante etiam eorum nomine, cùm Capel- 7
lani à Capellis, quæ extra chorum ſunt, nomen ha-
beant; & in ijs, non in choro debeant eſſe aſſidui.
Deinde quia graviſſimis penis ſubſiciantur, quòd
corrigen- di poteſtas Decano adijciatur, & Magiſtris
Capellano- rum, quibus animadverſio & emolu-
mentorum ſubſtractio ultra immemorabile tempus
ſemper permiſſa fuit, eripatur: magno & nimis
ambitioſo latiùs imperandi ſtudio. Ut merito hæc
omnia ſtatuta tamquam ambitioſa, tamquam inæ-
qualitatem nimiam inter Canonicos & Capella-
nos conſtituentia, reſcindi, *l. Ambitioſa De decret. ab
ordm. facien.* & tamquam antiquam conſuetudinem
Eccleſie tranſgredientia, *c. In huius, 11. diſſimil.* retra-
ctari debeant: ſicut de ſimilibus ſtatutis Canoni-
corum Eccleſie Valentinenſis, adverſus eorum
chorarios factis, eleganter conſulendo reſpondit
Stephanus Bertrandus, *d. Conſilio 118.* ad quem rur-
ſus, quia in terminis adhuc dubitabiliſſimis hanc
litem decidere videtur, remittimus.

Meminiſſe debebant Domini Canonici formæ
veteris,

veteris, quæ olim observata fuit, incidente materia controversiæ & occasione statuendi propter abusus aut defectus, communi calculo concordibusque votis conclusa & statuta, imò formali stipulatione observationis corroborata fuisse, quæ pro statutis observari, necessum erat; ut aperte indicat instrumentum similis concordie per Appellatos exhibitum. Cui nihil adversantur farragines & centones statutorum, per Appellatos semel atque iterum in hac causa exhibitorum: nam quam parum fidei illis partim volentibus, partim laceris & punctis ac dispunctis chartistribuendum sit, per Appellantes sufficienter deductum est. Et ne exempla seu extracta in hac causa exhibita fallant, repetito originali libro, in calculo ferendæ sententiæ, evidentius Domino Assessori ad oculum liquebit.

Cum itaque hæc nova statuta nimium innovent, observationis majoris laqueos iniciant, ad frequentationem assiduamque interitum in choro, qui (uti ex testimoniis constat) satis capax non est, præter solitum obstringant; Magistris Capellanorum ab antiquo constitutis, & semper re-tentis, ferè omnem auctoritatem & potestatem detrahant; & cum incertitudine correctionis, & occasione exercendæ avaritiæ cupiditatis, & vindictæ ad Decani arbitrium, correctionem, ac distributionis privationem transferant; & denique accusationem ac penam graviolem Capitulo referrent; nimia duriæ, magnâ inæqualitate ac iniustitiâ laborent: exstimamus secundum conclusionem Appellantium in hac causa pronunciatum esse. Quemadmodum in simili causa inter Canonicos & Capellanos Sancti Albani Namurcensis Dominus & Magister Rythovius, Decanus pridem Ecclesiæ S. Petri Lovanientis, nunc Episcopus Iprensis, ex delegatione Apostolica aliquando iudicavit.

De Consuetudine.

SYMMARIVM.

Statutum Capituli.

1. Capitulum seu Collegio permittuntur statuta honesta & rationabilia.
2. Statutum Collegij derogare potest Papa, dum id expresse declarat.
3. Derogatio Papæ restringenda.

CONSILIVM XV.

STATVTO & consuetudine Collegiæ Ecclesiæ S. Petri Insulensis is, qui ad possessionem Canonicatus, quem ex ordinaria vel Apostolica auctoritate obtinuit, admitti vult, tenetur inter alia jurare, quod præbendam suam non permiserit, nec permittet pensionem onerari. Hoc iuramentum D. Gregorius de Lens Apostolica auctoritate de Canonicatu & præbendâ per obitum D. Georgij Imelot novissimi illius rectoris & possessoris vacantibus, provifus præstare recusat, & nihilominus, ut à Capitulo ad possessionem dicti Canonicatus per Dominos Decanum, & Capitulum admittatur, contendit ex eo, quod in bulla suæ provisionis inserta sit hæc clausula: *Non obstantibus sel. rec. Bonifacij Papæ Octavi & alijs Apostolicis constitutionibus, nec non prædictæ Ecclesiæ in-*

ramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate aliâ roboratis statutis, & consuetudinibus; privilegijs quoque indultis, & literis Apostolicis prædictæ Ecclesiæ, ac dictis filijs illius Capituli Superioribus, & personis sub quibuscumque tenoribus, ac alias quomodolibet concessis, approbatis & innovatis, quibus omnibus, illis alijs in suo robore permansuris, hæc vice dumtaxat specialiter & expresse derogamus contrariis quibuscumque. Quæritur, an prætextu dictæ clausulæ necessitatem præstandi hujus iuramenti præfatus D. Gregorius declinare & subterfugere poterit, & nihilominus Capitulum urgere ad sui receptionem?

De validitate & utilitate hujus statuti in primis nulla videtur esse dubitatio. * Iure enim permittitur cuicumque Capitulo licita, honesta, & rationabilia statuta facere, & laudabiles consuetudines recipere, c. 1. *De constit. lib. 6. c. Cum in Ecclesia de præb. & dignit. lib. 6. Glos. in V. statutum in c. Constitutionem §. ceterum De verb. signif. lib. 6.* quatenus non tendunt in præjudicium auctoritatis superioris, & præsertim Papæ, nec sunt directè ex conjugatione aut conspiratione, d. c. *Constitutionem §. statutum*; aut aliter in damnum aliquorum ambitiosa, c. *Cum omnes de constit. l. Ambitiosa ff. De decret. ab ord. facien.* & maxime quæ juris communis regulis sunt conformia, aut saltem non contraria: quale omnino iudicari debet hoc de præstando iuramento Capituli statutum, Iuri communi satis conformem; quo Clericis beneficiatis non permittitur, sed aperte interdicatur Ecclesiis seu præbendis suas facere censuales, c. *Præterea in fin. c. Cum Clerici de censib.* Iure autem permittitur à beneficiato Clerico exigi iuramentum de statutis Ecclesiæ servandis, quod in administratione & receptione beneficii exigi potest, & omnimodò præstandum; nec sine reatu perjurij illi contraveniri potest, c. *Clericus de iur. iur. cum directè non tendat in damnum tertij, neque contineat conjugationem aut conspirationem contra libertatem aut auctoritatem Sedis Apostolicæ, aut alterius superioris, cujus auctoritas salva manet, & excepta semper videtur, c. Venientes de iur. iur. † Sed ita ut non censetur Papa huiusmodi statuto derogasse aut derogare velle, nisi expresse id in dispositione Apostolica caveatur, d. cap. 1. de constit. lib. 6.*

Quo præsupposito expedita videtur propositæ quæstionis resolutio; quod, cum in dicta bulla non conspiciatur expressa & specialis aliqua dicti statuti derogatio aut relaxatio, illius necessitatem declinare non possit dictus D. Gregorius: neque Capitulum constringi ad ipsius receptionem sine præstatione hujus iuramenti, in hac reciproca tam Capituli, quam dicti D. Gregorij obligatione; in qua initium complementi ab ipso D. Gregorio admissionem petente, fieri omnino debet; nec ante illud Capitulum ad admissionem cogi, l. *Julianus §. offerri de act. empti, l. Quæro §. inter locatorem in fin. d. Locati.* Quod in proposito minorem habet dubitationem, imò extra omnem dubitationem est; ex eo, quod in dicta bulla non obscure persupponatur necessitas præstandi soliti iuramenti, de observandis statutis, & consuetudinibus prædictæ Ecclesiæ; eatenus tantum factâ relaxatione, ut quod aliàs corporaliter per ipsum beneficiatum præstandum fortè esset iuramentum, per procura-

torem